

az idő, minden ízében és költői gesztusában képviselői költészet, mely Váci Mihály, Ratkó József és mások (a világlíra fejleményeit szintetizáló új népiesség költőire utalok itt) szellemében a szegénységbe hullt tanya-si-falusi Magyarország sorsáról kíván vallani. Ennek megfelelően a költői én szoros és szerves kapcsolatban tudja magát őseivel:

*Ki hagyta rám ezt a földet,
a hófehér csontoktól fekete tájat,
hogy szívemhez ér a csönd,
lélegzetvételnél alázat?!*

A kötet címadó *Hullong az idő* című költemény nyitó strófája alapján máris képet alkothatunk e líra legfőbb hatáselemeiről. A költői személység ebben a versében is egynek tudja magát a szülőfölddel, az ott élők napi gondjaival. A vers egyben azt is példázza, hogy a közösségi költészet akarva-akaratlan is része a nemzeti mítosznak, a népdalokban és népbaladákban máig eleven nyelvenek, amelynek ősi toposzaiban a jelen és a múlt együtt, egyszerre van jelen. Madár János – nem zavartatva magát az irodalom elidegenítő fejleményeitől – jó érzékkel vállalja a hagyományt – jó érzékkel vállalja a hagyományt, s ezzel akarva-akaratlan is visszaperli a rögöz közeli, sok szempontból el- és megrontott, ám a lélek mélyrétegeiben még mindig erős, mert tiszta erkölcsiséggel bíró emberek jogát a hagyományokban élő hazához, amely a kérészetű jelen helyett az idő folytonosságában létezik. Madár János kellő alázattal és önismerettel ezt az időt eleveníti meg. Költészetének motívumai a líra archaikus rétegeivel rokonítható színek (kiemelten: a fehér és a fekete), rituálisan ismétlődő élethelyzetek. Az emlékezésben kitágított időben a jelen és a múlt érzései értelmezik egymást: „Hullong lassan az idő, és a fejfák / süppedő szememtől áznak; / fölissza a szétszórt rögöket / a vér, gyökerek zsolozsmáznak.”

Az embert próbáló, evangéliumi szegénység a versek tanúsága szerint nem elég a megváltáshoz. A pusztuló haza-táj képeiben az érzelmi megrendülés, a temetkezés, az elmúlás képei kísértének (*Az anyag is halni készül*). Tagadhatatlan, hogy a versek, mint a személyiségen átszűrte képek – Kovács István bevezetőjét idézve – „a megszemélyesített időről” szólnak. Az objektív világ tárgyi elemei szinte azonnal elváltoznak, érzelmi színezetű metaforikus kapcsolatokba lépnek. Például így: „Éneknyi időmet tekozold, / ha fölgújtott véremhez érsz. / Csuklóm lüktet hazányi tájban, / földemet érzem, visszatérsz.” Máskor, a már idézett *Végezetlen* folytatásában így: „Hegyek elomló szívében / várlak, lépteid elé térdelek. / Imádkozom hű seibeinkért, / jöhetnek értünk kék telek”. Tagadhatatlan, hogy e képek rejtélyesen beszélnek a személyiség érzéseiről. A szerelem, mint

„a felgyújtott vér” összekapcsolódik a haza, a táj, a rög, a fájdalom, az értékek képviselője közben szerzett „hű sebek” képzetével. A költői képben felidézett érzelmi világot a megidézett „kék tél” sem képes lehűteni. A szerelem ereje erősebb az életpusztító erőknél. Ezt az értelmezést erősíti a vers lezárása: „Lélegzetünkre hull a hó, / ránk terítheti jövőnket állig. / Egymás tenyerében tüzet / tartunk, élélünk mindhalálig.” Az idézett verspélda pontosan mutatja, hogy Madár János költői képei, bár közismert, elemi erejű szókapcsolatokból és szimbólumokból épülnek fel, végső kifejeletükben mégis kellőképpen összetettek és végiggondoltak. A testi érzékelés és az anyagi világ jelenségeinek, erkölcsi fogalmainak gazdag összekapcsolhatósága (fény, csönd, vér, szív, ének, gyász, árvaság, lélegzet, seb, csillag, tisztaság stb.) a világ érzelmi átélését s ezenkívül a személyiség megsokszorozását, kitágítását jelentik. Érdemes fölfigyelni arra is, hogy e sajátosan képszerű, metaforikus gondolkodás milyen könnyed szürrealista ugrással lép át a látomásba. A tenyerben tartott tűz, mint a szerelem jelképe lobban fel. A „tört ágak, tépett virágok” az *Elárvult csillagok alatt*-ban, mint *csontban sajtó fájdalmak* képződnek meg.

A kinti és a benti világ folyamatos egymásba áradása közben az én a keletkezéstől a pusztulásig ívelő értékesítésre rezonál. A *Szépség és emlékezet*-ben az ifjúság hatalmas tüzeitől jutunk el az őszbe: „Eljöttek az ősz irgalmatlan / vallomásai – megsárgult a csönd, a szél. / És élünk huzatos sírhantok között; / és az ember fáj, és az ember fél.” Madár János lírája, mint az eddigiekből kitűnik, zárt rendszer, hiszen néhány pontosan definiálható motívumot sorjázhat. Ugyanakkor ezek az ősi, archetipikus érzések e lírában gazdag variálhatóságuknak köszönhetően egy egész életműre elegendő meglepetéssel szolgálnak. Egy konzekvensen érvényesített költői cél felé mutatnak, amelynek erkölcsi indítéka: a hűség. Ez a Fodor András vagy éppen Hatvani Dániel költészetéből is ismerős gyökrendszer (aligha véletlen, hogy mindkettőjük versben siratja el) Madár János költészetének egyik legfontosabb hívó szava, amely hol a szerelemmel, hol pedig az elmúlás képzetével ötvöződik. A *Szélben eloldott tobozok*-ban így:

*Marasztalnak hűségükkel,
[erdőillatú
reménnyel a fénybe ívelő hegyek.
A sziklákon álló, égnek feszülő
[örökzöld
fenyvesekkel mi lesz, ha én is
[elmegek?!*

Az idézet azért is fontos, mert pontosan megmutatja, hogy e költészet bizonyos hangfekvésekben, ellenpontozva a metafora fénykődös mitizálá-

si lehetőségeit (minden kép parányi mítosz), szívesen él a konkrét valóság felmutatásának lehetőségével. Az olvasó ilyenkor pontosan tudja, hogy nem látomással van dolga, hanem a megtapasztalt valósággal. Példánknál maradván: az „erdőillatú remény” kifejezése szellemivé párolja az erdő konkrét jelentését, ám a „fénybe ívelő hegyek” és a sziklák már a valóság kifejezései. A költő érzelmi légkörébe kerülve sem változnak el végérvényesen. S ugyanilyen konkrét részletek vannak a Nagy Gáspár (*Velünk múlik az ősz*) s a már említett Hatvani Dániel és Fodor András emlékének írott alkotásokban is.

Madár János költészete, jóllehet a szegénység és a gyász stigmáit viseli magán, sosem nyugszik bele a legyőzettségbe. Sorsával folyamatosan túlnő a jelen keservein. Tépeldései mögött („Mit ér a vér, / ha magyar?! / A Duna, Tisza / lágy hullámaival / mit akar?! – *Forradalom*) az elrabolt jövőért, az emberi reményekért perel.

(*Orpheusz Könyvkiadó, 2008*)
Baán Tibor

Hétköznapi átváltozások

(Podmaniczky Szilárd:
Szép magyar szótár.
Történetek A-tól Z-ig)

Podmaniczky Szilárd *Szép magyar szótár* című szövegét olvasva természetes módon kínálkozik a szótárregény posztmodern hagyományainak felidézése. Temesi Ferenc hasonló vállalkozásai (*Por, Híd, Pest*), Milorad Pavić regénye (*Kazár szótár*) az olvasást segítő, vagy éppen nehezítő bázist nyújtanak. Az új Podmaniczky-vállalkozás kritikái fel is tárják az ebben az univerzumban rejlő lehetőségeket. Kálmán C. György és Gács Anna, akik az *Élet és Irodalom Ketten egy könyvről* sorozatában ismertették a kötetet, alapos elemzéseikben idézték fel ezt a hagyományt.

Gács *Ez súlyos* című írásában a szótárregénnyel szemben támasztott elvárásokról így ír: „Ezen a könyvön is könnyebb negatív hasonlatokkal fogást találni: bár enciklopédikus ambíciója hajaz bizonyos posztmodern próza-vállalkozásokra, mégsem törekszik nagy narratíva létrehozására, mint például Pavić szótárregénye.”

Kálmán C. kritikája (*Kétely-szótár*) ugyancsak elveti a *Szép magyar szótár* kauzális olvashatóságának lehetőségét. Bár véleménye szerint „nagy a kísértés, hogy az olvasó megpróbáljon a szótár pontszerűségével szemben olvasni”, az egyes szócikkek közötti összefüggések keresése kevésbé fontos.

Hasonló élményekről számolt be az azóta elhunyt Czigány Lóránt, aki 2006-ban a Mikes Kelemen Körben Podmaniczkyt laudálva beszédében így fogalmazott: „A szótárregény hagyományosan ízzé-porrá zúzza a narratíva linearitását, a teljes mű azonban mégis kiad egy mintát, ami az olvasó fejében történetté áll össze. Podmaniczky nál nem erről van szó. Az ő szócikkei nem adnak ki összefüggő cselekményt, ezt nem is akarja. Nem lehet mozaikként összeilleszteni a szócikkeket.”

A *Szép magyar szótár* látványában is enciklopédikusságot ígér. Gács Anna találó észrevétele szerint a kötet a vizuális élmény és a műfaj összekapcsolódásával is játszik, hiszen a vászonkötés és a címlap aranyozott betűi a megtévesztés csapdát tartogatják. A valódi szótárt idéző formán túl a kötetet illusztráló, az iniciálék és karikatúrák vizuális élményét egyszerre felidéző grafikák is a játéktérbe lépnek. Annál is inkább, mert a kötetet olvasva egy-egy pillanatra nemcsak a hagyományos lexikonok, hanem a középkori kódexeket használók olvasási szokásai is megidéződhetnek. A címmel pedig (*Szép magyar szótár*) a határtalanlanná tágitott értelmezői horizontba kerülhetnek a reneszánsz műfajok (*Szép magyar komédia*). Érzésem szerint a szöveg a kalendárium műfajának lehetőségeit is tartalmazza. Bár a beleírás, beírási lehetőség, folytatás tipográfiai is elkülönülő üres helyeivel nem rendelkezik, a kalendáriumok olvasótáborát mindenképpen megszólítja. Hiszen a rövidtörténetre, csattanóra építő gegek akár egész évre munkát adhatnak a befogadónak. A köznyelv változatos regisztereiből merítő történetmorzsák a naponta elővehető, minden olvasáskor más élményt nyújtó szöveg illúzióját keltik. E lehetőség természetesen a „szétolvasás” posztmodern értelmezői szokását is hordozhatja. Podmaniczky Szilárd nagyon tudatosan bánik ezzel a szerkezettel. Történetei a szóbeliséghez közelítő tartományban mozognak, szerzőjük kiválóan ismeri a pillanatban születő és élő műfajokat. Tudja azt is, hogy hatásuk kiszámíthatatlan, de e bizonytalanság minden kockázatát bátran vállalja. Mivel a könyv motívumának egyik bázisa a közös magyar (közép-európai) anekdotakincs, az így létrejövő poénkatalógus néhány darabja széles körben ismert. Felidézésük és átalakításuk során nagy a mozgásterünk, hangulatunktól függően tarthatjuk szellemes vagy meseterkéltnek ezt az univerzumot.

Bár Podmaniczky visszatérő alakokat szerepeltet, a tanár, a professzor, az anya, a kisfiú történetei nem alkotnak határozottan elkülöníthető nagyobb narratívát. Könnyen adódik a kérdés, végig ugyanarról a tanárról, professzorról, anyáról, kisfiúról olvasunk, vagy archetípusokat, viselkedé-

si mintákat követünk? Az így létrejött elbeszélői tér a tökéletes szabadság ígéretét és a bizonytalanság nyomasztó érzetét egyszerre nyújtja.

A szövegről írt kritikák joggal teszik fel a kérdést, a *Szép magyar szótár* karakteres időviszonyok közt játszódó történetekből, vagy kortalan helyzetekből épül-e. Egyetértek az értelmezők megállapításaival, melyek szerint ezt a szöveghálót időbeli szituáltság és idő felettség egyaránt jellemzi. Valóban, a szócikkekben a rendszerváltás utáni Magyarország mindennapjai egy-egy vonással megrajzolt életképekként bomlanak ki. Az 1999-ben megjelent, ugyancsak fragmentumokból épülő, előképként is olvasható írás címében, kezdő- és záróképeiben (*Képlapok a barlangszájából*. Palatinus, 1999) a platóni barlang visszatükröződő árnyképei villannak fel. Illúzió és valóság viszonyának képlékenysége mindkét kötetben megvalósuló kapcsolat. A *Szép magyar szótár* olyan glosszáriumává válik, amelyben ontológiai határhelyzetekről szóló elmélkedések és poentírozott frázisok természetes módon szerepelhetnek együtt.

A szótárregény világában eligazodni vágyó olvasóban mégiscsak a renderemtés vágya munkál, a történetét olvasás könnyű útjaként a visszatérő motívumok keresése kínálkozik. A tágas játéktérben rögzült élményként így adódnak kulcsszavakként a körforgás, a korpék, az aforizma, a gyerekkor és a gasztronómia.

A szócikkek sokszor definitív igénytel bíró karcolatok, egy jól elkülöníthető, karakteres csoportjuk a körforgáshoz, az áramlás megtapasztalásához kapcsolható. Ez történik a *Büfé* (71) című történetben, amely a közvéce egyik helyiségében üzemelő hamburgeres ötletével játszik. Az épület mindkét oldalán egyenletes forgalom az élet körforgásának szellemes szimbóluma. A *Büfé* egyúttal a várost járó tárcáiról helyek iránti szerelmének finom megnyilvánulása. (Szeged egyik közterén valóban üzemel egy hamburgeres a nyilvános véce helyén.) A Podmaniczky-világ szócikkei meggyőzően bizonyítják, a kis történetek és formák tökéletesen alkalmasak a folyamatos mozgás megragadására. A „Minden áramlik” héralkeitoszi hagyományának felidézésére a gazdája csontjait cipelő kutya (*Cipel*, 80), vagy a temető helyén épült lakópark története egyaránt alkalmas (*Hantol*, 236). Az új lakóközösség által létrehozott, közös költségbe foglalt osszárium, vagy a már csak a víz színén lebegve feszes női mell (*Csecs*, 91) az idő múlásának poétikusan kegyetlenre hangolt képei.

A kis formákból épülő szöveg egy közös, intim és produktív írói-olvasói teret képez. Ez a közeg a töprengő író-szerkesztő szerepének eljátszására is alkalmassá válik. (A nem léte-

zőről gondolkodó író alakja a „Dz” szócikkben tétéleződik [128].) De gyakori szereplői a szöveghalmaznak a szenvedélyes olvasók. Történeteik néhány ismert megoldás újragondolási, a *Csapzott* (89) címet viselő szöveg például a saját történetüket olvasók népszerű horizontjához kapcsolódik. Az ázott ruhában hazaállító férfi felesége éppen egy könyvet olvas egy csapzott ruhában hazaállító férfiról. Az ötlet a krimi kezdeteit idézi (Poe történetei), miközben a magukba záródó, egymásba csúszó történetek hagyományát (Julio Cortazar: *Össze-függő parkok*) folytatja. Mivel a *Szép magyar szótár* másik nagy témája a szabadság és függetlenség kapcsolatai, a *Regény* (515) szócikkben a saját életét olvasó férfi nem egy bűnügyi „végkifejtést” falja a könyvet. Az olvasás célja a teljes szabadság élményének kutatása, megragadása.

A szótárregény aforizmák és anekdotikusság felé tartó szövegei a szóbeliségből, az orális kollektívumból szövedő nyelvi világban mozognak. Ebben az elgondolásban a kötet olvasóit a transzformáció könnyedsége tartja izgalomban, a szellemes képtelenségek könnyen változnak képtelen szellemességekké. Nem okoz meglepetést, hogy a könyvtári csendet kedvelő olvasó a Hangos Könyvtárba soha nem megy be (*Hangos*, 235). A bányász-esküvön az arát nem az oltár elé, hanem az oltár alá vezetik (*Oltár*, 453). A mitikus világ szellemei pedig néha drámai módon találkoznak a reális térrel. Így jár a herceg, akinek táltos paripája beleütözik az energiatakarékos villanykörte lámpafejébe (*Táltos*, 599). Egy másik kép (*Kereszt*, 313) a kínzókamra sarkában álló kereszt képtelen látványát festi. Az ehhez hasonló szövegeket éppen az ellentétek tartják össze, Podmaniczky szótára biztosan tartja kézben az antinómiákat. A maratoni hírhozó végül elfelejti az üzenetet, a szöveg olvasási kódjait mégis átadja befogadójának (*Tátog*, 607). Az egymásban folytatódó mesék hírvívője meglepetésekre készít fel, így az ábécében előre haladva végül valóban semmin sem lepődünk meg.

A kötet korpékai a jelenkor magyar társadalmának markáns helyzetei. Gács Anna kritikájában felteszi a kérdést, mennyire, mennyiben magyar a *Szép magyar szótár*. Válaszával egyetértek, amennyiben a szótár magyar nyelven elgondolható javaslatokat ad egy világmodell olvasatára. Annyit azonban érdemes hozzátenni, a szöveg emellett megírásának idejére erősen reflektáló határhelyzetek tára. Az ismerős képek azonban úgy idéződnek meg, hogy valóban tartalmazhassanak kortalan, beazonosíthatatlan jelleget. Kölcsönadni valószínűleg bárhol ugyanolyan „idegesség”, mint tartozni, ez az élmény a kelet-közép-európai mindennapokban mozgó elbeszélő számá-

ra válik valóban erős képpé. Hasonló a helyzete a fabrikálással bíbelődő férfinak, aki a délutáni kávéval és konyakos meggyel akar leszokni a tévénézésről (*Fabrikál*, 159). Az anekdotikus háló a mindennapok ellentmondásaiból és kegyetlen komikumából szövődik. A nyugodt, peripatetikus megfigyelőt sejtető szócikkben (*Ráérős*, 509) a kisfiú azért sétál ráérősen, mert otthon a veszekedés várná. A szegénységről és a munkanélküliségről írt történetek hitelességét kifejezetten erősíti a sűrítés és a töredékes forma. A hajléktalan tányérja kettétörlik a menzán (*Tányér*, 601), a *Rubrika* (531) szócikkben csak az kaphat hitelt, akinek a neve nyolc betűből áll. A *Q*-nál csak egyetlen leírás szerepel, a téli fűtéshez számolt 10 tonna szén jeleként. Az idézett példák jól jelzik, a reális és az abszurd kapcsolatot a térségben mindig az ironia, egy jellegzetes nyelvi és kulturális kód uralja. Ez a nyelv azonban el is veszhető, az elhagyásával létrejövő irodalmi szöveg saját értelmezői közegébe visszatérve már megjelentést kelthet. Ezt a tapasztalatot Podmaniczky Zelei Miklósnak adott interjújában svájci időszakában kialakított írói nyelvről beszélve rögzíti (*Összezikrázatni a különböző életeket*. Forrás, 2009. november).

A gyerekkori horizont akár az *Idegpályáim emlékezete* (Podmaniczky Művészeti Alapítvány, 2006) gyerekkor-tematikájának folytatása is lehetne. Témái és hangjai a *Szép magyar szótár*-ban határozott helyet foglalnak el. A gyermek-narrátor kritikáiról beszédmódban toposzá emelt kategóriáját most sem hagyhatjuk figyelmen kívül. A témát „szétírtóságától” elemelő, plasztikus és találó megállapítást tesz Bakonyi Veronika Podmaniczky állatmeséiről szóló kritikájában, amikor ezt a sokat emlegetett megfigyelői magatartást a „mindenre rátapadó gyerekszem frizskamerájaként” definiálja (*A vad mezelen. Ahogy a felnőtt olvasó elképzelte?* Forrás, 2007. március). Ezt a látásmódot Podmaniczky a szótárszerkezetben is magabiztosan uralja, a lecsupaszító pillantások fényében minden hazugság, következetlenség, butaság láthatóvá válik.

A gyerekkor felnőttként atavisztikusnak látott félelmei, a tetszhaláltól rettegő (*Retteg*, 522), vagy az öt körülvevő láthatatlan aurát meglesni képtelen kisfiú (*Burokban*, 69) történetei a szövegthalmaz hiteles pillanatai. A mindent meglesni vágyásból és az álmodozó szemlélődésből gyűrt narratíva sikeresen működik. Ebben a közegben a szerző igazán otthonosan mozog, ezt az elbeszélőjét gyaníthatóan nem utoljára halljuk. A dolgok visszafordíthatatlanságának más léptékei a gyerek-elbeszélők olyan élményei, amelyek a világ érzékeny megtapasztalásának élményét adják. A kislány számára kétségbevonha-

tatlanul releváns probléma, hogy szedi majd ki a tüdejéből a lenyelt rágót (*Nyel*, 441), ahogy a gyerekkori plüsskabaláját mindig hordó férfi számára is az a legfontosabb, hogy a tárgyak átkerülhetnek-e a túlvilágra. A fontos tárgy eltűnése több szócikkben hasonlóan idéződik meg (*Tárgy*, 603). Ahogy többször visszatér az a köveket gyűjtő kisfiú, aki ismeretlen romokból és saját rekvizitumaiból építi fel az emlékezés terét (*Érc*, 149).

A szótárregény szerzőjét a felsorolt ötletek mellett a műfaji kérdések is izgalomban tartják, oly módon, hogy olvasójában mindenképpen felébredjen a nyomozás vágya. Együtt járhatják körül a játéktereket (*Hely*, 243), a helyszínekről gondolkodás a közönséget éberrel figyelő szerző nagylelkű gesztusa. Olvasás közben gyakran merül fel a kérdés, vajon a szétszóródó szótár-világ valójában mégis saját középpontját kutatja-e? Mint a *Szép magyar szótár* egyik íróalakja, aki novellairás közben jön rá a történet végére, miközben saját életében is a befejezettség illúzióját keltő pontot keresi.

A szócikkek finoman körüljárt témája a magány, a feszes szerkezet ennek a narratívának is javára vált. Az éjszaka közepén felébredő asszony (*Kapcsol*, 301), a szilvesztert egyedül töltő (*Szilveszter*, 578), vagy a párnát magához ölelő férfi (*Párna*, 482) számára a magány olyan otthonos tapasztalás, amely legkönnyebben az idegenség metaforáihoz kapcsolódhat. Emellett a hűség, elkötelezettség bemutatására is alkalmas lehet, például a háborúban eltűnt férjét váró asszony történetében (*Él*, 139).

A kulináris gyakorlatok, a gasztronómiai kalandozások szövetéből kibomló sztorik a Podmaniczky-oeuvre ismerős pillanatai. A vasárnapi ebéd vagy a főzés a szemlélődéssel, bábáskodással kapcsolódik össze, ezek a történetek az olvasás, halmozás, tapasztalás orgiájában születnek. A spagettik, palacsinták, savanyúságok, pörccök kavalkádjában az alkotás folyamata, az írás módszerei idéződnek. Sűrítés, fokozás, alkotás, végeredmény a konyha és az irodalom tereiben egyszerre vannak jelen. A férfiban eltűnő falat (*Pörcc*, 499) sokadszor, de újabb ötletet mozgósítva vezet el a körforgás változataihoz. Az íz és a látvány gyönyöre gazdag poétikai hagyományt idéz (a számos példa közül elég csak Krúdy gasztronómiáját vagy Cserna-Szabó András hasonló módon szerveződő szövegeit említeni).

A játék a *Szép magyar szótár* megunthatatlan olvasási stratégiája, a lineáris haladásnak ellenálló „ontológiai aforizmákai” is átjárja. A töredék a filozófiai diskurzus kedves formája, ezekben a szövegtörmelékekben a *Szép magyar szótár* írója fontos építőköveket láthat. A szótárregény

ironiáját a legjobban talán e frázisok teszik láthatóvá, banalitásukat a szerző szelíd szeretettel kezeli. Így jár el a nemzedék fogalom meghatározásakor, az „öntudatos”, de a végén mégis a későbbi „életképtelen” generációk gondoskodásra szoruló társadalmi csoportokról szólva (*Nemzedék*, 431). A filozófikus fragmentumok között járva a *Névről* (433), a *Nullával* osztás (436) teremtést idéző műveletéről, vagy a térben nyomot hagyó anyag természetéről kapunk valóban szótárba illően lakonikus meghatározásokat. A definíciók olyan teoremmákká válnak, amelyek a modern intézményesült életformák helyett egyéb lehetőségeket is felajánlanak. A szócikkek sokszor posztmodern és természetes életkörülményt, nyugtalanság és harmónia összecsapásának terepei. A tengert látva a világ teljességét átélő szubjektum néz körül (*Törvény*, 631). Az elillanó pillanat láthatóvá tétele a szótár jól megvalósítható ambíciója. A *Függőleges* (195) szócikk az életet mint hegyi sétált elgondoló utat definiálja. Ez az allegória talán a „boldog békeidők” kedvelt grafikáját, az éttermekben még ma is gyakran látható „Az élet útja” ábrázolást írja szócikké. A buzgó és a téma iránt alázatos anyaggyűjtő szótárszerkesztő mindig éber alakja nem először bukkan elő a szövegek mögül.

A tárgyak árnyalt körbejárása ebben a lételméleti bázist könnyed stílusgyakorlatként elbeszélő játékban fontos szerepet kap. A mindenben történetet látó szemlélő számára az asztalon üresen álló tál képe természetesen a hiányok, ürességek megfogalmazása ad alkalmat (*Tál*, 597; *Születés*, 591). A részleteket szenvedélyesen kutató narrátor sokszor nem elégszik meg az intim közelséggel. A mindent látás vágya hajtja, amikor nézőpontot vált. A távlatokból nézés a mindent látás vágyának gyakori eszköze. Így tesz a *Támaszkodik* (599) nőalakja, aki léghajóról nézve tapasztalja a tökéletes harmóniát.

Az illusztrációk (Igor Lazin munkái) a miniátorok eszköztárát és a vicclapok karikatúristáinak vizuális ötleteit együtt valósítják meg. Az új betűket bevezető képek a szövegekhez hasonlóan ellentétekből, helyzetkomikumokból épülnek. Az ellenkező irányba húzó speditörök, a kártyalapok megszokott archetipusai (fiatal lány-öregasszony) vagy más Podmaniczky-szövegekből beköszönő motívumok (kisnyúl) finom szatirikus mintát rajzolva erősítik a szövegek humorát. Podmaniczky Szilárd kötete a közönséggel folytatott párbeszéd, a játék és az újraolvasás invencióival íródott, ezt az elképzelést minden bizonnyal sikeresen meg is fogja valósítani.

(Podmaniczky Művészeti Alapítvány, 2009)
Kovács Krisztina